

NOSITELIA PIESŇOVEJ TRADÍCIE A FOLKLORIZMUS: SPEVÁCKA SKUPINA ŽIEN ZO STAREJ PAZOVY

KRISTINA LOMEN

*Mgr. art. Kristina Lomen; Ústav hudobnej vedy SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava;
e-mail: kristina.lomen@savba.sk*

ABSTRACT

The group of women singers from the Stara Pazova locality (Vojvodina, Serbia) has an important position in terms of disseminating and preserving Slovak folk songs in a Slovak enclave. Currently there is one folklore group in Stara Pazova, whose main aim is the preservation of the original form of song material. The author profiles this group of singers in her paper: its origin, development, current state and song repertoire. She points to specific features of the Slovak folk song in the locality, which the women preserve in their singing. The song repertoire and the mode of performance are illustrated with selected song extracts.

Stará Pazova sa nachádza v sriemskej oblasti vo Vojvodine, ktorá je súčasťou dnešného Srbska. Je okresným mestom, kde žijú okrem iných etnických skupín aj Slováci. V súčasnosti sú najpočetnejšou etnickou minoritou v tejto lokalite. Žije tu približne 5 000 obyvateľov slovenskej národnosti.¹

Slovenské obyvateľstvo prišlo do Starej Pazovy v roku 1770² v rámci veľkého sťahovania Slovákov na tzv. Dolnú zem.³ Počas obdobia takmer 250 rokov si Slováci v Starej

¹ Dostupné na internete: <<http://www.slovackizavod.org.rs/kultura-i-sira-javnost/kulturna-mapa/mesta/stara-pazova>> (cit. 2016. 06. 02).

² MIKLOVIC, Jaroslav: *Stará Pazova 1769 – 1794*. Bratislava : Vydavateľstvo ESA; Nadlak : Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2002, s. 13-20. GAVRILOVIČ, Slavko: *Fragments z dejín Slovákov v Starej Pazove (1770 – 1848)*. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971, s. 124-125. KUMAR, Željko: *Stará Pazova. Antropogeografický výskum*. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971, s. 21. LILGE, KAROL: *Stará Pazova. Monografia*. Myjava : tlačou a nákladom D. Pažického, 1932, reprint v roku 2010. Stará Pazova : Miestny odbor Matice Slovenskej. Bomil Print, 2010, s. 23. SIRÁCKY, Ján: *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem v 18. a 19. storočí*. Martin : Matica slovenská, 1971, s. 183-184.

Pazove nielen zachovávali svoju materinskú reč, ale zároveň pestovali a rozvíjali aj ľudovú kultúru. V rámci nej sa až dodnes uchovali rôzne zvyky, tance aj bohatý piesňový repertoár. Ten sa prenášal predovšetkým ústnym podaním – podľa slov informátorov najčastejšie pri každodenných prácach. Ľudové piesne boli súčasťou aj väčších udalostí v živote obyvateľov Starej Pazovy, akými boli svadby, zabíjačky či vyprevádzanie synov do vojenskej služby. K šíreniu a zachovaniu piesňovej tradície neskôr prispel do značnej miery aj miestny rozhlas.

V súčasnosti je spevných príležitostí oveľa menej ako v minulosti. Slovenská ľudová pieseň sa postupne vytrácala z každodenného života vďaka zmenám životného štýlu, ale aj vďaka ľahko prístupným novým hudobným trendom. Počet spevákov-nositelov miestnej tradície v porovnaní s minulosťou je do značnej miery redukovaný. Napriek tomu aj dnes existuje niekoľko spevákov a speváčok rôznych vekových kategórií, ktorí spievajú slovenské ľudové piesne, čím sa podieľajú na zachovávaní slovenskej piesňovej tradície v Starej Pazove. Pôsobí tu aj niekoľko speváckych zoskupení. Medzi nimi vyniká *Spevácka skupina združenia pazovských žien*,⁴ ktorá okrem šírenia a pestovania staropazovskej slovenskej ľudovej piesne má značný podiel aj na zachovaní samotnej pôvodnej podoby piesne.

Prvý kontakt s touto speváckou skupinou sme nadviazali počas nášho prvého terénneho výskumu v Starej Pazove v apríli 2014. Prvé nahrávky staropazovských slovenských ľudových piesní nám poskytla práve *Spevácka skupina združenia pazovských žien*. Zaujímavá bola ich pohotová reakcia, s ktorou predviedli hneď niekoľko piesní spamäti, bez akejkoľvek predchádzajúcej prípravy. Svedčí to okrem iného o tom, že slovenská ľudová pieseň je prirodzenou súčasťou ich každodenného života už od detstva.

Vznik a vývin speváckej skupiny

Súčasnou vedúcou speváckej skupiny je dôchodkyňa, bývalá učiteľka Ružena Červená (nar. 1938), pôvodom z Báčskeho Petrovca, ktorá nám poskytla základné informácie o vzniku a činnosti tejto skupiny. Do Starej Pazovy prišla v roku 1957, odkedy tu pôsobila nielen ako učiteľka na miestnej osemročnej slovenskej Základnej škole Hrdinu Janka Čmelíka, ale aj ako choreografka. Dlhé roky viedla miestny detský folklórny súbor, ktorý zahŕňal niekoľko skupín odlišných vekových kategórií. Aj v súčasnosti je aktívna v tejto oblasti, pričom sa s detským folklórnym súborom zúčastňuje aj na rôznych súťažiach, festivaloch a spoločenských podujatiach.

³ Dolná zem. [Heslo.] In: BOTÍK, Ján – SLAVKOVSKÝ, Peter: *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1*. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied, 1995, s. 100. VELKÝ, Jozef (ed.): *Encyklopédia Slovenska, 1. zv, písmená A-D. Súhrn poznatkov o minulosti a prítomnosti Slovenska*. Bratislava : Veda – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1977, s. 540. Slováci v zahraničí. [Heslo.] In: *Encyklopédia Slovenska, 5. zv*. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1981, s. 277.

⁴ Pazovské – skratka celého názvu *staropazovské*, ktorá sa bežne vyskytuje v hovorovej reči Staropazovčanov a vojvodinských Slovákov. Pred vznikom susednej obce Nová Pazova (1792), prívlastok „Stará“ neexistoval. Daná lokalita mala názov len Pazova. Preto sa aj v súčasnosti častokrát možno stretnúť s týmto pomenovaním. Pozri: KUMAR, Ref. 2, s. 21.

So speváckou skupinou žien sa stretla na pôde Slovenského kultúrno-umeleckého spolku Hrdinu Janka Čmelíka. Ide o jeden z najaktívnejších spolkov medzi vojvodinskými Slovákami vôbec, ktorý sa podieľa na realizácii prakticky všetkých foriem kultúrno-umeleckého a spoločenského života Slovákov v Starej Pazove.

Vznik speváckej skupiny bol spontánny. Na pôde spomenutého spolku sa v rámci rôznych podujatí a večierkov stretávali ženy prevažne strednej a staršej generácie, ktoré sa zapájali do organizačných a prípravných prác. V dôsledku čoraz častejších stretnutí sa vytvorila skupina žien, ktorá dostala pomenovanie *Združenie pazovských žien*. Obvykle sa zišlo približne 20 až 30 žien. Postupne sa začali stretávať pravidelne raz týždenne a zvykli si pri spoločnom posedení či pri priadkach aj zaspievať. Z tejto skupiny sa oddelil určitý počet žien, ktoré sa začali bežne stretávať kvôli nácvikom piesní. Najprv to boli len 2 až 3 speváčky, ku ktorým sa postupne pridávali ďalšie. Jedným z dôvodov týchto stretnutí bola spoločná túžba žien zachovať pôvodnú podobu staropazovskej slovenskej ľudovej piesne, ktorú v súčasnosti začali nahrádzať novšie podoby tejto piesne. Tie sa prejavujú najmä v čoraz zriedkavejšom uplatňovaní ozdôb. Postupne sa sformovalo hudobné teleso, ktoré dostalo pomenovanie *Spevácka skupina združenia pazovských žien*. Vedúcou osobnosťou v ich začiatkoch bol miestny harmonikár Michal Ďarmotský (1939 – 2008); po ňom sa vedenia ujala R. Červenská.

V priebehu viac ako desiatich rokov sa z týchto žien vyprofilovala originálna a širšej verejnosti známa spevácka skupina, ktorá získala pozitívne ohlasy nielen v prostredí vojvodinských Slovákov, ale aj medzi príslušníkmi srbskej národnosti vo Vojvodine a v zahraničí. Zúčastňuje sa na rôznych festivaloch, súťažiach a podujatiach – domácich i zahraničných. Po prvýkrát ako samostatná spevácka skupina ženy zo Starej Pazovy vystúpili v roku 2003 v sriemskom meste Šíd v rámci festivalu *Tancuj, Tancuj*. V roku 2005 navštívili aj Slovensko. Odvtedy vystupujú pravidelne doma i v zahraničí, za svoje pôsobenie získali viaceré ocenenia. Okrem toho ženy tejto speváckej skupiny organizujú rôzne večierky, oslavy a zábavy, v rámci ktorých uvádzajú slovenské ľudové piesne. Večierky sa záväzne usporadúvajú aj pri príležitosti menín, najmä na Kataríny, Zuzany, Anny alebo Márie, ktoré sú častými menami Sloveniek v Starej Pazove. Ženy častokrát navštevujú ďalšie slovenské lokality Vojvodiny, kde prezentujú staropazovskú slovenskú ľudovú pieseň.

Profil speváckej skupiny

Spevácka skupina združenia pazovských žien sa dokázala pomerne rýchlo presadiť a získať rôzne ocenenia aj vďaka niekoľkým základným atribútom. Zásluhou týchto atribútov dokázala vyniknúť medzi inými speváckymi skupinami nielen v Starej Pazove, ale aj v ďalších lokalitách slovenskej enklávy vo Vojvodine.

Prvým z nich je samotný spôsob prednesu – ženy spievajú bez inštrumentálneho sprievodu, čo je ojedinelým javom pri interpretácii slovenských ľudových piesní nielen v Starej Pazove, ale aj medzi Slovákami vo Vojvodine. Takmer každá pieseň sa začína predspevom jednej zo speváčok, na ktorú nadviažu ďalšie.

Ďalším znakom je interpretačný štýl piesní. Pri ich predvedení sa interpretky snažia zachovať pôvodné prvky, ktoré pri speve aplikovali ešte ich rodičia a starí rodičia.

Týka sa to najmä pomalých, rubatových piesní. Typickým znakom týchto piesní je napríklad ťahavý prednes, nepravidelné metrum a bohaté využitie ozdôb. Ozdobovaniu nápevov sa budeme podrobnejšie venovať v ďalšej časti tejto štúdie.

Zaujímavý je piesňový repertoár, ktorý si ženy volia. Zamierajú sa predovšetkým na pôvodné staropazovské slovenské ľudové piesne. Medzi nimi majú prednosť najmä piesne pomalšieho charakteru, ktoré majú starší pôvod. Mnohé z nich dnes v Starej Pazove počuť už len ojedinele, ak vôbec. Všetky piesne ženy spievajú spamäti.

„My si volíme hlavne pazovské piesne, aj žebi boli starie, starodávne piesne, aj tie, kerie sa už nepočúvajú tak často, čo sa zabudnutie.“⁵

Pri verejnom vystúpení nesmie chýbať slovenský staropazovský ľudový kroj, v ktorom je oblečená každá speváčka. Podľa informácií žien-speváčok má tento kroj dodnes pôvodný vzhľad, zatiaľ čo v ďalších slovenských vojvodinských osadách prichádzalo k vzájomnému miešaniu a preberaniu krojových vzorov. Aj dodržiavaním pôvodných vzorov kroja chcú ženy nieť a zachovať miestnu špecifickú podobu ľudovej tvorby.

Spevácka skupina pozostáva približne z desiatich žien strednej a staršej vekovej kategórie. Okrem jednej speváčky všetky pochádzajú zo Starej Pazovy. Väčšinou ide o ženy na dôchodku alebo tesne pred dôchodkom, pričom žiadna z nich neabsolvovala systematické hudobné vzdelanie. Niektoré ženy zo spolku sa k speváckej skupine pridávajú len príležitostne, nie sú však jej pevnou súčasťou. Na našom terénnom výskume, ktorý sme realizovali v apríli a júni 2014, sa zúčastnili nasledovné speváčky:

1. Anna Horvátová (rod. Machová, nar. 1956) – vedúca spevu, začína takmer každú pieseň,
2. Zuzana Kováčová (rod. Medvedová, nar. 1947),
3. Mária Verešová (rod. Forgáčová, nar. 1947),
4. Zuzana Pecníková (rod. Poliovková, nar. 1957),
5. Zuzana Domoňová (rod. Marčeková, nar. 1955),
6. Katarína Vargová (rod. Turčanová, nar. 1956),
7. Ana Slamajová (rod. Dvornická, nar. 1951),
8. Katarína Potranová (rod. Prebudilová, nar. 1955),
9. Katarína Havranová (rod. Topoľská, nar. 1948),
10. Mária Rumanová (rod. [?], nar. 1945).

Piesňový repertoár

Piesňový repertoár si ženy vyberajú samé a samé sa piesne „učia“ aj spievať. Vedúca speváckej skupiny R. Červenská ženy nenacvičuje v skutočnom slova zmysle; podľa jej vlastných slov speváčky skôr iba „usmerňuje“. Ženy väčšinou spievajú piesne, ktoré si pamätajú a ktoré sa naučili ešte od svojich rodičov a starých rodičov, predovšetkým od svojich matiek a starých matiek. Piesne vždy spievajú spamäti.

Nevyčerpateľným zdrojom osvojovania nových piesní podľa slov žien boli kedysi svadby, ktoré mali úplne odlišný charakter a priebeh, ako je tomu dnes. V rámci nie-

⁵ Stará Pazova, jún 2015, členka speváckej skupiny žien.

kollektivných príprav, ktoré zahŕňali rozličné obradové úkony a obyčaje, napríklad *vozenie duchnov*,⁶ zabíjačky, pečenie svadobných koláčov, strojenie nevesty, odobierku, cestu na sobáš, svadobnú hostinu a čepčenie nevesty, neodmysliteľnou a takmer stále prítomnou súčasťou boli slovenské ľudové piesne. V súčasnosti takmer všetky uvedené obrady a obyčaje nadobudli novú podobu, pričom postupne zanikajú mnohé obradné piesne, ktoré sa v minulosti viazali na určitý svadobný obradný úkon.

V snahe o zachovanie starších piesní speváčky uprednostňujú repertoár s ťahavými nápevmi, nakoľko ich považujú za typické staropazovské. Spievajú aj takmer už zabudnuté piesne, ktoré mladšia generácia nepozná. Avšak v repertoári im nechýbajú ani piesne rýchlejšieho charakteru tempo giusto, nakoľko pódiové vystúpenia, rôzne súťaže a festivaly si vyžadujú aj takéto druh piesní.

V priebehu nášho výskumu nám ženy zaspievali 36 staropazovských slovenských ľudových piesní. Medzi nimi sme zaznamenali niekoľko žánrových a funkčno-tematických skupín. Podľa základnej klasifikácie sme ich zaradili medzi **piesne s pevnou funkčnou väzbou**, ktoré sa viažu na konkrétnu príležitosť, a **piesne s voľnou funkčnou väzbou**. Piesňový materiál, ktorý sme nahrali, možno zoradiť nasledovne:

- I. Piesne s pevnou funkčnou väzbou (spolu 14 piesní):
 1. Piesne výročného kalendárneho cyklu – vianočná pieseň (1);
 2. Piesne životného cyklu človeka – svadobné piesne (10);
 3. Piesne spojené so zamestnaním – vojenské piesne (3).
- II. Piesne s voľnou funkčnou väzbou (spolu 22 piesní):
 1. Lúboštné lyrické piesne (19);
 2. Balady (3).

O tom, že spevácka skupina v skutočnosti spieva staršie staropazovské piesne, svedčí aj usporiadanie ich piesňového repertoáru do viacerých hudobnoštýlových vrstiev.⁷ Najpočetnejšiu hudobnoštýlovú vrstvu tvoria piesne patriace do modálnej medzivrstvy, medzi ktorými je najviac pentatonických piesní (13). Okrem nich sme zaznamenali aj piesne pastierskej kultúry – kvinttonálne/kvintakordálne nápevy (5). Staršie hudobnoštýlové vrstvy (magicko-rituálne piesne a piesne roľníckej kultúry) sme v piesňovom repertoári danej speváckej skupiny nezaznamenali. Súčasťou ich repertoáru sú aj harmonické piesne, medzi ktorými sme zaznamenali harmonické piesne tradičnej vrstvy (6), nové harmonické piesne (6), novouhorské piesne (4) a harmonické piesne západoeurópskeho typu (2).⁸

⁶ Predsvadobné prípravy, v rámci ktorých sa za sprievodu hudby a spevu prenášala na kočoch výbava nevesty do nového, manželovho domu.

⁷ ELSCHÉKOVÁ, Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba*. Antológia. Bratislava : Osvetový ústav, 1982, s. 7-11. ELSCHÉKOVÁ, Alica – ELSCHÉK, Oskár: *Úvod do štúdia slovenskej ľudovej hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, 2005, s. 63-124. ELSCHÉK, Oskár: Piesne a hudba. In: *Slovensko 3. Lud – 2. časť. Ludová kultúra*. Bratislava : Obzor, 1975, s. 1069-1080. KRESÁNEK, Jozef: *Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného*. Bratislava : Národné hudobné centrum, 1997, s. 89-90; s. 138-141.

⁸ LOMEN, Kristina: Piesňová tradícia Slovákov v Starej Pazove. In: *Ethnomusicologicum*, roč. 6, 2016. (v tlači)

Z uvedeného piesňového materiálu viac ako polovica piesní má pomalý, rubatový charakter. Nakoľko práve tieto piesne reprezentujú spomínanú typickú staropazovskú slovenskú ľudovú pieseň, venujeme im väčšiu pozornosť. V ich rámci sa totiž stretávame s hudobnosťovými znakmi charakteristickými pre tradičný spev v Starej Pazove.

Fenomén „pazouskvo spjevaňja“

Staropazovská slovenská ľudová pieseň sa do značnej miery odlišuje od slovenských ľudových piesní z ostatných slovenských lokalít vo Vojvodine. Je špecifická a jedinečná z niekoľkých hľadísk, ktoré sa týkajú základných hudobnosťových znakov.

Prvým z týchto znakov je tonalita. V rámci piesňového repertoáru tejto lokality sme sa stretli so špeciálnou skupinou piesní patriacich do tzv. štýlovej medzivrstvy modálneho charakteru.⁹ Stretávame sa tu s piesňami modálnymi, pentatonickými,¹⁰ ale aj hypotonálnymi. Výskyt hypotonálnych piesní je však v porovnaní s minulosťou nižší.¹¹ Pri piesňach z tejto modálnej medzivrstvy je veľmi výrazným a nezanedbateľným prvkom pokles základného (centrálneho) tónu na spodnú veľkú sekundu, ktorý sa vyskytuje v nápeve v priebehu melódie. K archaickosti piesní prispieva aj častý výskyt kvartových skokov.

Ďalším výrazným znakom je časté nepravidelné metrické členenie, resp. striedavé metrum, ktoré je typické najmä pre piesne pomalého charakteru, pričom sa tu často možno stretnúť aj s ametrickosťou.

Jedinečným prvkom nápevov je širokorozsahový ambitus, ktorý dosahuje najčastejšie interval nóny. Takéto piesne môžeme označiť ako modálne širokorozsahové piesne. Širokorozsahovosť je vo všeobecnosti typická pre slovenské ľudové piesne Starej Pazovy. Túto skutočnosť si všimol aj vojvodinský muzikológ a etnomuzikológ Martin Kmeť (1926 – 2011),¹² ktorý sa intenzívne venoval aj výskumu slovenských ľudových piesní zo Starej Pazovy.

Ďalším znakom piesní je kombinácia stúpajúceho a klesajúceho pohybu melódie na relatívne malých plochách.

Osobitú problematiku predstavuje bohatá aplikácia ozdôb, ktorá vyniká najmä pri interpretácii pomalých piesní. Staropazovčania tento štýl nazývajú *vykrúcania*. Pod týmto pojmom možno chápať časté využitie stúpajúcich a klesajúcich glissánd, prízvov, odrazov a drobných ozdôb. Časté je aj ľubovoľné predlžovanie alebo skracovanie rytmických jednotiek. Takéto zdobenie má ornamentálny charakter. V staropazovskej piesni sa však veľmi často vyskytujú aj melizmatické ozdoby. Pevnou súčasťou interpretačného štýlu staropazovskej slovenskej ľudovej piesne je aj využitie vokálneho

⁹ ELSCHÉKOVÁ – ELSCHÉK: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba*, Ref. 7, s. 9.

¹⁰ KMEŤ, Martin: Pentatonika u Međimurju i Staroj Pazovi – sličnosti i razlike. In: *Narodna umjetnost*. Rasprave i prilozci uz stogodišnjicu rođenja Vinka Žganca (Čakovec, 25. – 27. 10. 1990). Posebno izdanje 3, Zagreb, 1991, s. 367-373.

¹¹ LENG, Ladislav: Hudobné pozoruhodnosti Staropazovskej piesne. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1972, s. 340-350, s. 344.

¹² KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štruktúrne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996, s. 30-31.

vibrata.¹³ Súhrn všetkých štrukturálnych znakov a interpretačných prvkov typických najmä pre ťahavý ozdobný prednes dostal pomenovanie „pazouskvo spjevaňa“.¹⁴ Práve tento štýl reprezentuje pôvodnú podobu staropazovskej piesne. Zároveň kladie vysoké interpretačné nároky na speváka.

Uvedené špecifiká si všimol aj slovenský etnomuzikológ Ladislav Leng (1930 – 1973), ktorý spolu s etnológom a folkloristom Svetozárom Švehlákom (1938 – 1999) a etnochoreológom Stanislavom Dúžekom (1934) v 60. rokoch minulého storočia realizoval výskum u vojvodinských Slovákov vo vtedajšej Juhoslávii.¹⁵ Tieto charakteristiky staropazovského slovenského ľudového spevu zhrnul vo svojej štúdiu *Hudobné pozoruhodnosti staropazovskej piesne*.¹⁶ V tejto štúdiu označil ozdobný spev za najcharakteristickejšiu vlastnosť staropazovskej a sriemskej slovenskej ľudovej piesne, pričom uviedol aj jej stručný opis.¹⁷

Pôvod ozdobného spevu medzi Slovákami v tejto lokalite ostáva dodnes otvorenou otázkou. Stará Pazova je geograficky vzdialená od ďalších slovenských obcí, a preto obyvatelia iných slovenských vojvodinských osád častokrát považovali tento ozdobný spev za vplyv srbskej ľudovej hudby. Tento jav dodnes nie je dostatočne preskúmaný. Z dejín Starej Pazovy sa však môžeme dozvedieť, že Slovákov srbské obyvateľstvo neprijalo prajne. Podľa informácií, ktoré udáva autor prvej monografie o tejto lokalite pod názvom *Stará Pazova* z roku 1932, ku konfliktom dochádzalo aj z konfesiónálnych dôvodov (pravoslávne vs. evanjelické vierovyznanie).¹⁸ Dedina tak bola rozdelená na dve časti: na tzv. srbský kraj (srbskú časť) a na slovenský kraj (slovenskú časť), pričom sa Slováci so Srbmi nezvykli stýkať.¹⁹ Za takých okolností si len ťažko možno predstaviť, že by Slováci zámerne preberali hudobné prvky z ľudových piesní a hudby srbského obyvateľstva. Podobne nezanedbateľnou je aj informácia, že nedochádzalo ani k miešaným srbsko-slovenským manželstvám. Najčastejšie sa uzatvárali slovenské manželstvá medzi obyvateľmi jednej dediny, častokrát jednej ulice.²⁰ V súčasnosti je uzatváranie miešaných manželstiev bežným javom.

V priebehu trojdňového výskumu nám ženy zaspievali repertoár v rozsahu 36 slovenských staropazovských ľudových piesní. Srbské ľudové piesne nezvyknú spievať. Podľa ich slov ani ich rodičia či starí rodičia nespievali srbské piesne. Na požiadanie nám zaspievali 5 srbských piesní, ktoré sa zvyknú spievať v sriemskom regióne. Ide o úplne odlišný typ piesní v porovnaní so slovenskými ľudovými piesňami z repertoáru speváckej skupiny žien. Ani jedna z týchto srbských piesní neobsahuje výrazné

¹³ LENG, Ref. 11, s. 348.

¹⁴ KMEŤ, Martin: Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971, s. 353. KMEŤ, Ref. 12, s. 19.

¹⁵ DÚŽEK, Stanislav: Etnomuzikologický výskum juhoslovanských Slovákov. In: *Slovenský národopis*, roč. 23, 1975, č. 2, s. 259-264. ŠVEHLÁK, Svetozár: Súčasný stav výskumu tradičnej kultúry slovenských enkláv na Dolnej zemi. In: *Slovenský národopis*, roč. 23, 1975, č. 2, s. 223-233.

¹⁶ LENG, Ref. 11, s. 340-351.

¹⁷ LENG, Ref. 11, s. 348.

¹⁸ LILGE, Ref. 2, s. 42-43.

¹⁹ LILGE, Ref. 2, s. 11.

²⁰ LILGE, Ref. 2, s. 31.

zdobenie, pričom všetkých 5 piesní sa končí na treťom stupni (na tercii). S takýmto javom sa v slovenských ľudových piesňach zo Starej Pazovy nestretávame.

Problematika ozdobného spevu v Starej Pazove v súčasnosti nie je dostatočne preskúmaná. Vyžadovala by si preto samostatné štúdium, ktoré by bolo potrebné realizovať ako medzi príslušníkmi slovenskej minority, tak medzi príslušníkmi srbskej majority. Až potom by bolo možné vyvodiť definitívny alebo aspoň čiastočný záver o pôvode ozdobného spevu v slovenských ľudových piesňach zo Starej Pazovy.

K hudobnej štruktúre a vokálnej interpretácii ľudových piesní

Problematika ozdobného spevu priamo súvisí s interpretáciou piesní v podaní speváckej skupiny žien. Fenomén *pazovského spievania* považujú ženy-interpretky za autentický prejav, ktorý je potrebné zachovať. Viacerí informátori zo Starej Pazovy, a to aj mimo danej speváckej skupiny, sa zhodli na tom, že ozdobný spev môže byť u každého speváka individuálny, o niečo odlišný od spevu iných jedincov. Táto skutočnosť sa potvrdila aj v rámci nášho výskumu. Jedna a tá istá pieseň v podaní dvoch až troch spevákov má čiastočne odlišnú podobu, čo potvrdzuje aj notový zápis – základná melodická línia je zachovaná, odlišnosť sa týka práve aplikácií ozdôb. Vzniká tak vysoký počet variantov daného nápevu.

Využitie ozdôb v skupinovom speve predstavuje o niečo zložitejší jav, v Starej Pazove však nie ojedinelý. Už L. Leng v uvedenom príspevku hovorí, že v Starej Pazove je pomerne vzácne jednotný v zdobení nápevu aj skupinový spev.²¹ Pri skupinovom speve sa ozdoby môžu vyskytnúť v menšom zastúpení, väčšinou v rámci rytmicky dlhších hodnôt, zatiaľ čo pri sólovom speve sa zvyknú použiť aj pri kratších rytmických hodnotách. Výskyt ozdôb v značnej miere závisí od typu a charakteru piesne.

Odlišnosť využitia ozdôb pri sólovom a skupinovom speve si uvedomujú aj ženy-interpretky zo speváckej skupiny. Preto pri „návikoch“ piesní venujú mimoriadnu pozornosť práve ozdobám, ktoré aplikujú na dohodnutých miestach v nápeve.

Spomedzi piesní, ktoré sme získali v podaní speváckej skupiny žien, sme vybrali niekoľko príkladov, ktoré zachytávajú aplikáciu ozdobného spevu. Pritom je využitie týchto ozdôb v každej piesni čiastočne odlišné.

Ako prvý príklad uvádzame lúboštnú pieseň *Škoda ta šuhajko* (Príklad 1). Pieseň je modálna, s ambitom veľkej decimy a so striedavým metrom. Má päťdielnu otvorenú formu ABCDE s pravidelnými šesťslabičnými veršami. Ozdobnosť v tejto piesni sa prejavila predovšetkým častým využitím stúpajúcich a klesajúcich glissánd. Vďaka pomalému tempu ich speváčky aplikovali aj na kratších rytmických hodnotách.

Ďalší príklad má podstatne zložitejší zápis. V piesni *Lastovienka lieta* (Príklad 2) interpretky aplikovali nielen množstvo stúpajúcich a klesajúcich glissánd, ale aj drobné ozdoby prevažne melizmatického charakteru. Zatiaľ čo sa glissandá v uvedenej piesni vyskytli aj na kratších rytmických hodnotách, ozdoby nachádzame len v prípade tých dlhších. Časté je skracovanie alebo predlžovanie jednotlivých rytmických jednotiek nápevu. Z hľadiska tonality ide o pentatonickú pieseň, ktorá má otvorenú štvordielnu

²¹ LENG, Ref. 11, s. 349.

formu ABCD s pravidelnou šesťslabičnosťou. Aj pre túto pieseň je charakteristický široký ambitus.

Analogickou ukážkou je aj vojenská pieseň *Čo sa stalo nové f tej Starej Pazove* (Príklad 3). Uplatnenie ozdôb je porovnateľné s predchádzajúcou piesňou, avšak na rozdiel od nej v tejto piesni nachádzame vyšší počet ozdobných variantov v rámci ďalších strof. Aj táto pieseň je pentatonická, pričom má ametrický nápev. Jej forma je štvordielna uzavretá ABCA' (6 6 12 6) s tzv. rytmickým zhustením²² v treťom diele C.

Ešte vyšší počet ozdobných variantov v rámci jednotlivých strof nachádzame v balade *Do potôčka voda tečie* (Príklad 4). Pieseň má ametrický nápev s výrazne ťahavým, rytmicky voľným prednesom. Pieseň je zaujímavá aj z hľadiska kríženia starších a novších hudobnoštýlových prvkov. Má modálny charakter, pričom v nej nachádzame pokles centrálného tónu na spodnú veľkú sekundu, ako aj častý výskyt kvárt v rámci melodického pohybu. Novším prvkom je transpozícia prvého dielu o kvintu vyššie, čo je typický znak vyskytujúci sa v štýlovej vrstve harmonických piesní.²³ Pieseň má trojdielnu otvorenú formu AA⁵B s pravidelnou osemslabičnosťou.

Podobné prelínanie starších a novších prvkov nachádzame v ďalšej piesni. Forma a rytmické členenie ľubostnej piesne *Okolo Pazove* (Príklad 5) pripomínajú niektoré znaky novouhorskej piesne: AA⁵BA (6 6 6+6 6), pričom stredný diel B obsahuje rytmické zhustenie. Takéto prelínanie starších a novších prvkov v pentatonickú piesni si všimol už L. Leng, ktorý tento jav považoval za pozoruhodný znak pentatonických piesní v Starej Pazove.²⁴ Výskyt ozdôb v danej piesni je ojedinelý, čo súvisí s tanečným tempom piesne.

V balade *Ľemam oca ani matku* (Príklad 6) je výskyt ozdôb podstatne nižší než v predchádzajúcich rubatových piesňach, a to aj napriek tomu, že ide o pieseň s ametrickým nápevom a ťahavým prednesom. Častý je výskyt glissánd. Oproti predchádzajúcim príkladom je tu zastúpená opakujúca sa rytmická figúra s bodkovaným rytmom, čo je taktiež neobvyklým javom v piesňach medzivrstvy modálneho charakteru. Pieseň má otvorenú formu ABCD a bimetrickú slabičnú stavbu (8 7 8 7).

Bohatú aplikáciu ozdôb nachádzame aj v modálnej ľubostnej piesni *Na pazovskej veži* (Príklad 7), ktorá má uzavretú päťdielnu formu ABCDA' s pravidelnou šesťslabičnou izometriou.

Svadobná pieseň *Sadaj si Anuška* (Príklad 8) je jednou z mála svadobných obradných piesní, ktoré sa zachovali v Starej Pazove. Zvykla sa spievať pri skladaní svadobného ozdobného venca (tzv. *párty*) z hlavy nevesty. Pieseň má ťahavý prednes, striedavé metrum a otvorenú štvordielnu formu AA'BC (6). Ide o modálnu pieseň. Ani v nej nechýba využitie ornamentálnych prvkov.

V ďalšom príklade uvádzame ľubostnú pieseň rýchlejšieho tempa, vhodnú aj na tanec. Menej častá aplikácia ozdôb v piesni *Ver je pekná široká ulica* (Príklad 9) súvisí s tanečným tempom, avšak ani pri interpretácii tejto piesne nechýba využitie glissánd. Je pentatonická, pričom má výrazný descendenčný pohyb, čo je typickým znakom starších piesňových vrstiev. Má stavbu dvojdielnej piesňovej formy AB (10).

²² KRESÁNEK, Ref. 7, s. 245-250.

²³ ELSCHÉKOVÁ – ELSCHÉK, *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba*, Ref. 7, s. 11.

²⁴ LENG, Ref. 10, s. 348.

Všetky uvedené piesňové ukážky patria do hudobnoštyľovej medzivrstvy modálneho charakteru. Ich základnou charakteristikou je ťahavý prednes a bohatá aplikácia ozdôb, čo dokladajú aj vybrané príklady piesní. *Spevácka skupina združenia pazovských žien* však uplatňuje princíp ornamentálneho spevu aj pri harmonických piesňach, väčšinou v závislosti od tempa.

Medzi harmonické piesne tradičnej vrstvy patria nasledujúce dva príklady. Ide o svadobné piesne *Počujte, počujte* (Príklad 10) a *Zaspievaj slávičku* (Príklad 11). Prvá z nich je obradná, zvykne sa spievať po príchode nevesty do ženíchovho domu, tesne po sobáši. Druhá pieseň sa neviaže na žiadny obradný úkon. Obe majú pomalšie tempo, pričom ženy dôsledne aplikovali ornamentálne prvky najmä pri druhej piesni. Pieseň v Príklade 10 má uzavretú štvordielnu formu ABCA' (6 6 12 6). Pieseň v Príklade 11 má otvorenú štvordielnu formu ABCD (6).

Posledné tri ukážky majú rýchlejšie tanečné tempo, pričom pieseň v Príklade 12 patrí medzi nové harmonické piesne a ďalšie dve piesne medzi harmonické piesne novouhorskeho typu s príznačným bodkovaným rytmom. Vojenská pieseň *Chodila Zuzana okolo Dunaja* (Príklad 12) má uzavretú štvordielnu formu AA⁵B a (12 12 12 6). Pieseň *Stálo dĵovča garáde na ľade* (Príklad 13) má otvorenú štvordielnu AA⁵BC (10). Pieseň *To pazovsko šíre pole* (Príklad 14) má otvorenú štvordielnu formu ABCD (8 7 10 7). Výskyt ozdôb v porovnaní predchádzajúcimi piesňami je nižší, čo zodpovedá rýchlemu tempu piesní. Speváčky v tomto prípade využívali najmä glissandá.

Záver

Z príkladov, ktoré sme uviedli, vyplýva, že *Spevácka skupina združenia pazovských žien* dôsledne uplatňuje pri interpretácii staropazovských slovenských ľudových piesní aj ich špecifické prvky.

Záujem o slovenskú ľudovú pieseň je v Starej Pazove dodnes veľmi výrazný. Napriek tomu výskum, ktorý sme realizovali v priebehu posledných troch rokov, ukázal, že podoba piesní je odlišná v podaní staršej, strednej a mladšej generácie. Zmeny sa prejavujú najmä pri uplatnení ozdôb, ktoré sa v tejto lokalite považujú za jeden z hlavných znakov miestneho slovenského ľudového spevu. Práve tie mladšia generácia pri interpretácii piesní využíva menej než stredná a staršia generácia spevákov. Prichádza tak k postupnému zániku a zmenám pôvodnej, resp. staršej podoby ľudových piesní v Starej Pazove.

Práve spevácka skupina žien je jedným z mála folklórnych združení, v ktorom sa nachádzajú príslušníčky staršej generácie. Význam a prínos tejto speváckej skupiny je tak dvojaký: ženy sú nielen súčasnými aktívnymi nositeľkami tradičnej piesňovej kultúry v Starej Pazove, ale zároveň sa podieľajú na zachovaní a pestovaní jej pôvodnej podoby na báze folklorizmu.

Bibliografia

- BOTÍK, Ján – SLAVKOVSKÝ, Peter: *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1 – 2*. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied; Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied, 1995.
- DÚŽEK, Stanislav: Etnomuzikologický výskum juhoslovanských Slovákov. In: *Slovenský národopis*, roč. 23, 1975, č. 2, s. 259-264.
- ELSCHEK, Oskár: Piesne a hudba. In: *Slovensko 3. Lud – 2. časť. Ludová kultúra*. Bratislava : Obzor, 1975.
- ELSCHEKOVÁ, Alica – ELSCHKEK, Oskár: *Slovenské ľudové piesne a nástrojová hudba. Antológia*. Bratislava : Osvetový ústav, 1982.
- ELSCHEKOVÁ, Alica – ELSCHKEK, Oskár: *Úvod do štúdia slovenskej ľudovej hudby*. Bratislava : Hudobné centrum, ³2005.
- KMEŤ, Martin: Tematicko-obsahové, hudobno-štrukturálne a prednesové zvláštnosti staropazovských piesní. In: FILIP, Michal – MIŠKOVIC, Juraj – KMEŤ, Martin: *Slovenské ľudové piesne zo Starej Pazovy*. Báčsky Petrovec : Kultúra, 1996.
- GAVRILOVIČ, Slavko: Fragmenty z dejín Slovákov v Starej Pazove (1770 – 1848). In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971.
- KMEŤ, Martin: Pentatonika u Međimurju i Staroj Pazovi – sličnosti i razlike. In: *Narodna umjetnost*. Rasprave i prilozii uz stogodišnjicu rođenja Vinka Žganca (Čakovec, 25. – 27. 10. 1990). Posebno izdanje 3, Zagreb, 1991, s. 367-373.
- KMEŤ, Martin: Vplyv ľudových hudobných nástrojov na vývin pazovského spievania. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Nový Sad : Obzor, 1971, s. 353-370.
- KRESÁNEK, Jozef: *Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného*. (Reprint vydania z roku 1951.) Bratislava : Národné hudobné centrum, ³1997.
- KUMAR, Željko: Stará Pazova. Antropogeografický výskum. In: TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Zborník štúdií a článkov. Nový Sad : Obzor, 1971.
- LENG, Ladislav: Hudobné pozoruhodnosti staropazovskej piesne. In: TURČAN, Ján (red.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Novi Sad : Obzor, 1972, s. 340-351.
- LILGE, Karol: *Stará Pazova*. Monografia. Reprint z roku 2010. Myjava : tlačou a nákladom D. Pažického, 1932; Stará Pazova : Miestny odbor Matice Slovenskej. Bomil Print, 2010.
- MIKLOVIC, Jaroslav: *Stará Pazova 1769 – 1794*. Bratislava : Vydavateľstvo ESA; Nadlak : Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2002.
- SIRÁCKY, Ján: *Stahovanie Slovákov na Dolnú zem v 18. a 19. storočí*. Martin : Matica slovenská, 1971.
- ŠVEHLÁK, Svetozár: Súčasný stav výskumu tradičnej kultúry slovenských enkláv na Dolnej zemi. In: *Slovenský národopis*, roč. 23, 1975, č. 2, s. 223-233.
- TURČAN, Ján (ed.): *Stará Pazova 1770 – 1970*. Nový Sad : Obzor, 1972.
- VELKÝ, Jozef (ed.): *Encyklopédia Slovenska, 1. zv., písmená A – D. Súhrn poznatkov o minulosti a prítomnosti Slovenska*. Bratislava : Veda – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1977, s. 540.

PRÍLOHA

Príklad 1: Lúboštná pieseň: Škoda ťa šuhajko, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

Ško - da ťa šu - haj - ko, že za vo - dou bí - vaš.

Vo - da most ťi za - la, ti k nám ňe - cho - die - vaš,

ti k nám ňe - cho - die - vaš.

1. /: Škoda ťa šuhajko,
že za vodou bývaš. :/
/: Voda most ťi zala,
ti k nám ňechodívaš,
ti k nám ňechodívaš. :/
2. /: Otsekňem jedličku,
urobím cestičku. :/
/: Preca si uvidím
moju frajerôčku,
moju frajerôčku. :/
3. /: Frajerôčka moja
dobrá si mi bola. :/
/: Keť som u vás zaspau,
zobudila si ma,
zobudila si ma. :/
4. /: Teraz mám frajerku
skrza jej maťeri. :/
/: Čo bi ma zabilí,
dvere ňeotvorím,
dvere ňeotvorím. :/

Príklad 2: Lúboštná pieseň: Lastovienka lieta, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

La - - - sto - vie - nka lie - ta,

ho - vo - rí, že svi - tá. Choj

ti mi - ľi do - mov,

voľnejšie

veď ja buďem bi - tá.

1) 2.-4. sfľa

1. Lastovienka lieta,
hovori, že svitá.
/: Choj ti milí domov,
veď ja buďem bitá. :/

2. Veď ja buďem bitá
od mojej mamičky,
/: že som ňenažala
zeleňej trávičky. :/

3. A ja buďem bití
od mojho tatíčka,
/: že som ňenapojiu
vraňiho koňička. :/

4. Ešte buďem bití
aj od mojho dedu,
/: že ma každúo ráno
opilího vedú. :/

Príklad 3. Vojenská pieseň: Čo sa stalo nové, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

43"

Čo sa sta - lo no - vé f tej Sta - rej Pa - zo - ve,
že še - cia mlá - d'e - nci, že še - cia mlá - d'e - nci,
ru - ku - jú do vo - jňe.

1) 2. sfľa 2) 2. sfľa 3) 2. sfľa, 4. sfľa 4) 2.-4. sfľa

1. Čo sa stalo nové
(f) tej Starej Pazove,
/: že šecia mládenci,
že šecia mládenci,
rukujú do vojňe. :/

2. Prišla im novina
ot pána cisára.
/: Šablíčku pripinát,
kufere prichistať,
na vojnu vojuvať. :/

3. Keď zme si mi mladí
na koňe sadali,
/: šablíčka štrngala,
rosička padala,
mamilá plakala. :/

4. Ňeplač milá, Ňeplač,
nehup svoje očká,
/: vojna sa pomiňie,
láska Ňezahiňie,
veť ti budeš moja. :/

Príklad 4: Balada: Do potôčka voda tečie, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien,
zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

3) 40"
Do po - tô - čka vo - da te - čie,
do po - tô - čka vo - da te - čie
2) 5) 1) 1. tam sa e - dna pa - ňi pe - - - rie,
pa - ňi pe - - - - rie.
1) 2. sfa 2) 2. sfa pri op. 3) 3. sfa, 4. sfa
4) 3. sfa, 5. sfa 5) 3. sfa, 4. sfa pred op. 6) 4. sfa pri op., 5. sfa

1. /: Do potôčka voda tečie,/
/: tam sa edna paňi perie. :/

4. /: Takú bi som žalosť mala, :/
/: tri dňi bi som tancuvala. :/

2. /: Jak sa prala tak plakala,/
/: že starího muža mala. :/

5. /: Tri dňi, tri dňi, aj tri noci, :/
/: Ňespalí bi moje oči. :/

3. /: Dajže bože takí úmor, :/
/: abi zomrev tem starí mój. :/

Príklad 5: Lúbostná pieseň: Okolo Pazova, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 107$

O - ko - lo Pa - zo - va ťe - čie vo - da mú - tna,
 1) 2)
 Čo - že si mi mi - lá, ho - lu - bie - nka si - vá, čo si ta - ká smu - tná.
 1) 2. sfa 2) 2. sfa, 3. sfa

1. Okolo Pazova ťečie voda mútna, /: čože si mi milá, holubienka sivá, čo si taká smutná. :/	3. Ak aj premeňili, zas aj nadobudnú. /: Na nedeľu ráno, keď moj milí príde, zas červeníe budú. :/
2. Smutná som ja smutná od eňiho času, /: že tie moje líčka, ako dve jabĺčka, premeňili krásu. :/	

Príklad 6: Balada: Ňemam oca aňi matku, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

52"

Ňe - mam o - ca a - ňi ma - tku, ma - la som ľem mi - lé - ho,
 1)
 aj te - raz ho, še - jaj, ve - dú, do ža - lá - ra tma - ve - ho.
 1) 2. sfa

1. Ňemam oca aňi matku, mala som ľem milého, /: aj teraz ho, šejaj, vedú, do žalára tmavého. :/	2. Pusté pole, pusté pole, pustá celá dedina. /: Načo som na tomto svete samičíčka jeďiná. :/

3. Nad d'edinou dáždik padá,
kívajú sa topole,
/: a ja ňesmiem aňi plakať,
viplakať sa do vôle. :/

4. Slzi roňím, hlávku kloňím
na bielúcké ramená
/: ako sivá holubička
do srdiečka zraňená. :/

Príklad 7: Lúbostná pieseň: Na pazovskej veži, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 62$
5)

Na pa - zo - vskej ve - ži dva ho - lu - bi se - d'ia.

Lu - d'ia im zá - vi - d'ia, fu - d'ia im zá - vi - d'ia,

3) 1) 4) 6) že sa ra - da vi - d'ia.

1) 2. sfa 2) 3. sfa, 4. sfa 3) 3. sfa 4) 3. sfa 5) 4. sfa 6) 4. sfa

Detailed description: The musical score is written in G minor (one flat) and 4/4 time. It consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a tempo marking of quarter note = 62. It contains the first line of lyrics. The second staff continues the melody and includes the second line of lyrics. The third staff concludes the phrase and includes the third line of lyrics. There are various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings. Below the score, six numbered options (1-6) are listed, each with a specific rhythmic or melodic variation indicated by a number and the letters 'sfa'.

1. Na pazovskej veži
dva holubi sedia.
/: Ludia im záviďia,
ľudia im záviďia,
že sa rada viďia. :/

3. Na pazovskej veži
dvanác hoďím bije,
/: aj milá milímu,
aj milá milímu
košelôčku šije. :/

2. Ludia boží, ľudia,
ňezavíte tomu.
/: Ve je to pekná vec,
ve je to pekná vec,
ďjovka aj mláďeňec. :/

4. Načo ti je milá
košelôčka bielená.
/: Ja pôjdem do vojňe,
ja pôjdem do vojňe,
ti ostaňeš doma. :/

Príklad 8: Svadobná obradná pieseň: Sadaj si Anuška, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = \text{ca } 85$

Sa - daj si A - nu - ška,

Detailed description: The musical score is written in G minor (one flat) and 4/4 time. It consists of a single staff of music. The tempo marking is quarter note = ca 85. The score begins with a treble clef and a key signature of one flat. It contains the first line of lyrics. There are various musical notations such as slurs and ties.

sa - daj na sto - li - čku,
i - d' e ťi vie - nok brať
tem švá - rni dru - žbi - čku.

1. Sadaj si Anuška, sadaj na stoličku, /: ide ťi vienok brať tem švárni družbičku. :/	4. Ja čas ráno staňem, polievať ju budem, /: keď sa rozeleňie, vidávať sa budem. :/
2. Keď ťi ho bude brať, móžeš si zaplakať, /: móžeš si zaplakať, alebo sa zasmiať. :/	5. Vidáva, vidávať, ale do svidávať, /: ňije to Bože mój, chleba požičiavať. :/
3. Na peštianskom moste oparija rastie, /: polievajte džovke nak sa vám nevischňe. :/	6. Keď sa chlieb požičia tem sa misí vrátiť, /: ale tem mój vidaj viac sa ňenavráti. :/

Príklad 9: Lúbostná pieseň: Ver je pekná široká ulica, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

♩ = 108
1)
Ver je pe - kná ši - ro - ká u - ľi - ca,
2)
vi - ho - d'ím si žia - ľe z mo - jho sr - ca.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 2.- 4. sfa

1. Ver je pekná široká ulica, /: vihodím si žiale z mojho srca. :/	3. Na frajera, na starodávniho, /: ňebou fčera, nevidela som ho. :/
2. Žiale moje ťašie ot kemeňa, /: keď ja ňesmiem pozrieť na frajera. :/	4. Aj teraz mám ja zármutku dosti, /: srce sa mi puká od žalosti. :/

Príklad 10: Svadobná pieseň: Počujte, počujte, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = \text{ca } 60$

Po - ču - jte, po - ču - jte, čo vám mi
po - vie - me, Ja - nko - vi o - co - vi, aj je - ho
ma - te - ri, ftá - ča do - ľe - te - - - lo.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 2. sfa pri op. 3) 2. sfa 4) 3. sfa, 4. sfa 5) 3. sfa, 5. sfa 6) 5. sfa
3.-5. sfa

1. Počujte, počujte,
čo vám mi povieme,
/: Jankovi ocovi,
aj jeho materi,
ftáča doľefelo. :/
2. Ňbolo to ftáča,
ale bolo džovča.
/: Očká malo čierne,
ľička nafarbenie,
hlávka samá páрта. :/
3. Šecia nám ďakujú,
za našu dobrotu,
/: že zme si mi Anku
našu vernú mátku
za ňvestu daľi. :/
4. Janko si tak mislí,
že ju vom ňepustí,
/: celího života
aj do jeho smrti,
že ju držať misí. :/
5. Naš gazda sa hňevá,
že mi tu pijeme,
/: nak si chižu predá,
nak si chižu predá,
mi tu piť buďeme. :/

Príklad 11: Svadobná/vojenská pieseň: Zaspievaj slávičku, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 53$

Za - spie - vaj slá - vi - čku v ze - ľe - nom há - ji - čku.

1) A ja si za-spie - vam na vra - nom ko - ňí - čku

2) na vra - nom ko - ňí - čku.

1) 2.-7. sfa 2) 2.-7. sfa

1. /: Zaspievaj slávičku v zelenom hájičku. :/
/: A ja si zaspievam na vranom koňičku. :/
2. /: Šecia ľudia vravia, že je vojna ľem špás, :/
/: že sa ja navráťim o maľ, krátkei čas. :/
3. /: Ja som sa navráťim šecok dorúbaňi, :/
/: že ma rodičovia moji ňepoznali. :/
4. /: Rodičovia moji preboha vás prosím, :/
/: ňebráňte mi ziaťi, čo ja f senci nosím. :/
5. /: Ja f srdiečku nosím chudobnú džovčinu.
Taká je chudobná, čo ničoho ňemá,
ľem tú jej poctivosť, čo si zachovala.
6. /: Poctivosť, poctivosť vo sveťe panuje. :/
/: kerá ju džovka má, nak si ju šanuje. :/
7. /: A ja som si a ja moju šanovala, :/
/: fčera pred oltárom sa mi rozviazala. :/

Príklad 12: Vojenská pieseň: Chodila Zuzana okolo Dunaja, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

$\text{♩} = 112$

1) Cho-d'i - la Zu - za - na o - ko - lo Du - na - ja,

2) cho - d'i - la Zu - za - na o - ko - lo Du - na - ja

3) no - si - la na ru - kách, no - si - la na ru - kách švá - rňi - ho šu - ha - ja.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 2. sfa, 3. sfa 3) 2. sfa, 3. sfa

1. /: Chodila Zuzana okolo Dunaja, :/
/: nosila na rukách, nosila na rukách
švárňiho šuhaja. :/
2. /: Šuhaju, šuhaju, čo ťi urobiť mám, :/
/: či ťa vichovať mám, či ťa vichovať mám,
či do vođe hodiť. :/
3. /: Mamo moja, mamo, ľem ma vichovajte.:/
/: Keť ma vichováte, keť ma vichováte,
do vojňe ma dáte. :/

Príklad 13: Lúbostná pieseň: Stálo djovča garáde na ľade, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, apríl 2014, Stará Pazova

♩ = 111

1) 2)

Stá - lo djo - vča ga - rá - d'e na ľa - d'e

do ko - ľe - na tej stu - d'e - ňej vo - d'e.

3)

Od ve - če - ra do rá - na bie - ľi - ho

4)

ča - ka - lo si fra - je - ra ver - ňí - ho.

1) 2. sfa, 3. sfa 2) 2. sfa, 3. sfa 3) 2. sfa, 3. sfa 4) 2. sfa, 3. sfa

1. Stálo djovča garáde na ľade
do kolena tej studeňej vođe.
/: Od večera do rána bielího
čakalo si frajera verňiho. :/
2. Aj vom prišov na zore na zore,
aj zaklopav na jej oblog, dvere.
/: Otvor milá, otvor vaše dvere
nag ja zindem do tej chiži smeľe. :/
3. Nak sa zindem s ťebou vizhovárať,
aj tie tvoje líčka viboskávať.
/: Nak sa zindem s ťebou vizhovárať,
aj tie tvoje líčka viboskávať. :/

Príklad 14: Lúbostná pieseň: To pazovsko šire poľe, spev: Spevácka skupina združenia pazovských žien, zápis: Kristina Lomen, jún 2014, Stará Pazova

The musical score is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a 2/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 81. The melody consists of three lines of music. The lyrics are written below the notes. The first line ends with a double bar line and repeat dots. The second line also ends with a double bar line and repeat dots. The third line ends with a double bar line and repeat dots.

To pa-zo-vsko ší-re po-ľe, to je pe-knuô po - ľe - čko.
 Za - sja - la som ro - zma - rím ze - ľe - ňí, ej, a vi-
 šlo mi ži - te - čko.

1) 1. sfa pri op. 2) 2. sfa pri op.
 2.- 6. sfa 3.- 6. sfa

This block contains musical notation for variations 3 through 7. Variation 3 is marked with a 2/4 time signature. Variations 4, 5, 6, and 7 are marked with a 3/4 time signature. The notation includes various rhythmic patterns and rests.

- 3) 2. sfa pri op. 4) 3. sfa 5) 4. sfa 6) 4.- 6. sfa 7) 5. sfa, 6. sfa
1. /: To pazovsko šire poľe,
to je peknuô poľečko. :/
/: Zasjala som rozmarím zeleňí,
ej, a višlo mi žitečko. :/
 2. /: Načo mi je to žitečko,
žitko vetor omláti, :/
/: kím sa tem mój starodávni frajer
ej, z vojenčiňe navráti. :/
 3. /: Keď som išov z vojňe domov
počuv som muziku hrať. :/
/: Zišov som ja tanu do tej krčme,
ej, videv som tam milú stáť. :/
 4. /: Krčmárôčka, nalej vína,
aj muzika ďalej hraj, :/
/: aj ti milá poť so mňou tancuvať,
ej, alebo mi prstem vráť. :/
 5. /: A ja tancuvať ňepójdem,
aňi prstem ti ňedám. :/
/: Zviedov si ma o vjenok zeleňí,
ej, ot koho si hľadať mám. :/